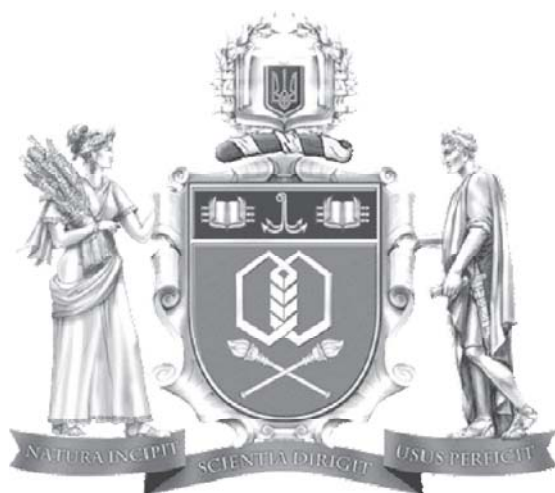

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

48

НАУКОВО-
МЕТОДИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

Матеріали конференції

*Розвиток методологічних основ
вищої освіти в ОНАХТ*

ОДЕСА 2017

Матеріали друкуються відповідно до рішення 48-ї науково-методичної конференції ОНАХТ “Розвиток методологічних основ вищої освіти в ОНАХТ”, яка проходила 12–13 квітня 2017 року.

Склад редакції: Єгоров Б.В., д-р техн. наук, професор,
Трішин Ф.А., канд. техн. наук, доцент,
Мардар М.Р., д-р техн. наук, професор,
Кананихіна О.М., канд. техн. наук, доцент,
Мураховський В.Г., канд. фіз.-мат. наук, доцент,
Волков В.Е., д-р техн. наук, професор,
Корнієнко Ю.К., канд. фіз.-мат. наук, доцент,
Радіонова О.В., канд. техн. наук, доцент,
Купріна Н.М., канд. екон. наук, доцент,
Хобін В.А., д-р техн. наук, професор,
Васильєв С.В., методист

САМООСВІТА - ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩОЇШКОЛИ

А.С. Герасим, С.Д. Патюков

Основне завдання вищої освіти полягає у формуванні творчої особистості фахівця, здатного до прийняття самостійних креативних рішень, саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності. Сьогоденна направленість вітчизняної системи освіти до європейської та світової потребує нових підходів у підготовці кваліфікованих фахівців, основним стовпам яких є збільшення ресурсу самостійної роботи студента. Вирішення цього завдання навряд чи можливо тільки шляхом передачі знань у готовому вигляді від викладача до студента. Необхідно перевести студента з бездіяльного, пасивного споживача на активного деміурга, творця знань, що вміє виокремити та сформулювати проблему, проаналізувати шляхи її вирішення, знайти оптимальний результат і довести та захистити його правильність.

Самоосвіта - обов'язкове самостійне придбання знань кожною сучасною людиною нашого суспільства. Воно є постійною, цілеспрямованою, розумно організованою роботою збільшення і оновлення власних загальноосвітніх і професійних знань. Потреба в знаннях, прагнення краще зрозуміти навколишню дійсність - характерна потреба передових людей. Самоосвіта - це усвідомлена необхідність вчитися, своєрідна творча праця, що доставляє приємне задоволення не тільки від збагачення новими цікавими даними і відомостями, але і від усвідомлення віри в свої здібності і уміння здобувати нові знання.

Як відомо, самостійність є найбільш істотною якістю людини як особистості та суб'єкта діяльності. Тому один з основних принципів, на яких побудований весь навчальний процес, визначає, що ніякі знання, не підкріплені самостійною діяльністю, не зможуть стати справжнім надбанням людини. Самостійна робота студентів є невід'ємною частиною навчального процесу та виправданим способом оволодіння матеріалом.

Самостійна робота студента - це форма організації індивідуального вивчення студентами навчального матеріалу, це самостійна діяльність та навчання студента, яку науково-педагогічний працівник планує разом зі студентом, але виконує її студент за завданнями та під методичним керівництвом і контролем науково-педагогічного працівника без його прямої участі. У самому слові "студент" (лат. *studens* – той, хто вчиться) вже закладена потреба наполегливої самостійної роботи над оволодінням глибокими теоретичними знаннями та практичними навиками.

В науковій літературі пропонуються різні визначення поняття «самоосвіта». Так, поширеною серед науковців є точка зору, відповідно до якої самоосвіта – це процес цілеспрямованого самовдосконалення, саморозвитку особи та її навчальної діяльності. Зокрема, В. Лозовий розглядає самоосвіту як важливе доповнення навчального процесу, що ефективно впливає на формування професійних і загальнолюдських якостей студента. А. Громцева розуміє її як осо-

бистісно-зорієнтовану пізнавальну діяльність індивіда, яка дозволяє вдосконалити його освіту та опанувати нові для нього знання, вміння й навички.

Узагальнюючи погляди різних науковців, нами зроблено висновок про те, що самоосвіта – це цілеспрямований і систематично організований процес придбання людиною знань, розвитку умінь і навичок за допомогою самостійної навчально-пізнавальної діяльності. Результативність цього процесу значною мірою залежить від забезпечення особою самоорганізації й самоконтролю власних дій, усвідомлення своїх достоїнств і недоліків, рівня власної навченості.

Мета самостійної роботи студентів – сприяти формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості молодого людини, суть якої полягає в уміннях систематизувати, планувати, контролювати й регулювати свою діяльність без допомоги й контролю викладача.

Студент має оволодіти методикою самостійної роботи під час лекційного заняття та відпрацювання лекції. При цьому вища школа має створити такі умови, які б спонукали студентів до самостійного пошуку, саморозвитку, самовдосконалення, індивідуальної творчої роботи. Насамперед у студентів денної і заочної форм навчання необхідно сформувати вміння слухати і конспектувати лекції, оскільки робота над ними безпосередньо на занятті й у позааудиторний час потребує значних зусиль: вміти не лише слухати, а й усвідомлювати надані знання; впорядковувати, групувати одержану інформацію в конспектах; вміти креативно осмислювати матеріал лекції у процесі самостійної роботи та ін.

Організація самостійної роботи студентів на різних етапах навчально-пізнавальної діяльності (під час вивчення нового матеріалу на лекції, застосування вивченого до розв'язування прикладів на практичному занятті, виконання індивідуального домашнього завдання тощо) сприяє підвищенню результативності навчання – це шлях до підвищення якості навчання, якості знань. Правильно організована та мотивована самостійна робота студента розвиває довільну увагу, формує здатність міркувати, розвиває активність та самостійність як риси характеру. При цьому дослідники виділяють, що ефективність самостійної роботи студентів зумовлюється насамперед: сформованістю пізнавальних мотивів; адаптивними можливостями студентів до індивідуального самостійного розвитку в умовах процесу навчання у ВНЗ; якісною та доступною науково обґрунтованою інформаційно-методичною базою; чітким налагодженим контролем за її виконанням.

Таким чином, самоосвіта відіграє значну виховну роль. Вона формує самостійність як важливу рису характеру, що займає провідне місце в структурі особистості сучасного фахівця. Вчені, педагоги, враховуючи ці закономірності, завжди наголошували на організації самостійної пізнавальної діяльності людини. Відомий чеський педагог Я. А. Коменський на титульному аркуші своєї книги "Велика дидактика" написав: "Альфаю і омегаю нашої дидактики хай будуть пошуки і відкриття засобу, за якого ті, хто вчить, менше б вчили, а учні більше б вчились". Німецький педагог А. Дістервег так визначив кредо навчання: "Розвиток і освіта ні одній людині не можуть бути дані або повідомлені. Усяк, хто бажає до них прилучитися, повинен досягнути цього власною діяльністю, власними силами, власним напруженням".

Матеріали тезисів відносяться до розділу "Забезпечення ефективності самостійної роботи студентів".

Кафедра технології м'яса, риби та морепродуктів

Автори:

Герасим Г.С. _____

Патюков С.Д. _____

Зав. каф. ТМРiМ,
д.т.н., проф.,

_____

Л.Г. Віннікова